

Bestyrelsens beretning ved Landøkonomisk Selskabs generalforsamling d. 6. december 2019 kl 13.30 i Skovridersalen på Holmegaard Gods

oOo

Dette er Selskabets 3. arrangement i 2019. D. 27. marts havde vi et meget spændende medlemsarrangement ([PP 1: Invitation til medlemsmøde, marts 2019](#)) her om forsikring af afgrøder med sektordirektør Troels Toft og forretningsudviklingschef Preben Rasmussen fra Tryg. Tillige gav kommunikationsdirektør Christian Hüttemeier en grundig gennemgang af Landbrug & Fødevarers mediestrategi.

Årets anden begivenhed var en spændende og veltilrettelagt sommerudflugt til Lerchenborg, Asnæsgaard og Dyrehøj Vingaard ([PP 2: Invitation til sommerudflugt 12.09.19](#)). Alle tre steder fik vi en engageret og meget hudløs ærlig indførelse i forskellige forhold på bedrifterne.

Vi sender en varm tak til Inga, 2 x Chr. Lerche-Lerchenborg, Eirik Vinsand samt til Betina Newberry og Tom Christensen, ejerne af Dyrehøj. Sommerudflugten lå i september, hvilket der var stor tilfredshed med, ellers må I sige til. Endelig stor varm tak til Charlotte Frimer og Ulrich Holstein-Holsteinborg for en perfekt tur.

Nærværende generalforsamling er som sagt så 3. og sidste arrangement, hvor vi vil gennemgå aktuelle politiske udfordringer og begivenheder.

oOo

Høsten 2019 har været 3. år, hvor vi har haft Landbrugspakkens fulde kvælstofnormer, ingen fradrag i det såkaldte økonomiske optimum. Dette er ikke i sig selv udtryk for, at det er optimum for os ([PP 3. VKST: økonomisk optimum i hvede ved Lellinge, høst 2017, 242 kg N/ha i hvede efter korn](#)), hvis man som os her på egnen ligger over landsgennemsnit i udbytter. Men det er da en forbedring fra officiel undergødskning med 15 – 20 %. Høståret 2019 har været første år under det nye gødskningsregime, og hvor klimaet og vækstforholdene har været noget nær perfekte. I efteråret 2018 var vinter-afgrødernes etableringsvilkår perfekte og blev efterfulgt af en tør og mild vinter. Vårafgrøderne blev etableret under supergode forhold, der gav perfekt fremspiring og buskning. Høsten endte imidlertid med at give større udfordringer med regnfulde perioden og en meget lang høstsæson. Men det er vist utvivlsomt, at 2019 blev et rekord-år i vist næsten alle afgrøder, ikke mindst på grund af de fulde gødningsnormer - også i halmudbytterne, hvor der ellers var underskud sidste vinter.

Kornpriserne er glædeligt nok ikke gået helt i bund. Man havde nok kunnet vente, at med en rekordhøst ville foderpriserne gå under 90 kr, som vi har set før. Siden høst er priserne steget en anelse. ([PP 4: Global hvedeproduktion vs. hvedeforbrug de sidste 30 år](#)).

Grundet forbrugerskift i fødevarerpræferencer kan det være tvivlsomt, hvorvidt forbruget fremover vil stige. Klimadagsordenen er væltet ind over os som en tsunami og berører os på mange felter: produktionsvilkår vil forandres og forbrugerne vil ændre adfærd. Klimaændringerne betyder dels, at visse områder, som muligvis det i Danmark, vil få bedre udbytter og dels at tørkeudbredelsen sydfra vil blive større, jævnfør meget tørke i Spanien, sydlige halvdel af Frankrig og Tyskland samt Sortehavsregionen. Glem dog ikke, at alene Ukraine har et landbrugsareal på 21 gange Danmarks, og hvis der måske er adfærdsændringer på vej væk fra kød, kan kornforbruget løje af. Vegetar- og veganer-kultur fortsætter fremmarch, madspild er i focus og kommer der styr på fedme, madspild og reduceres kornforbrug til husdyrproduktionen, reddes planteavlens ikke af markant større global efterspørgsel.

oOo

Det nyligt udkomne driftsanalysehæfte fra Patriotisk Selskab kan man se planteavlens bundlinjeresultat – afkast pr ha af gældfri ejendom ([PP 5: Patriotisk Selskab 2018/2019, p. 58 – 59, Produktionsgrundlag og driftsresultat, gns. af arealgrupper](#)) sammenstiller nettoudbytterne opdelt på grupper. Det bemærkes denne gang, at der er fremkommet en meget stor fordel ved stordrift. Men som sagt skræmmer de økonomiske spor fra 2018 stadig, hvor primærlandbrugets tab rendte op i 4½ mia kr. Det følger året til rækken af driftsår, hvor der er underskud efter renter og kapitalkrav ([PP 6: Indtjening efter renter og kaptalkrav, Patriotisk Selskab 2018/19, p. 15](#)). Det ses, at i halvdelen af de 16 år er der underskud og i perioden kun 3 år med overskud.

Oven i et rædselsfuldt 2018 blev adskillige landmænd her i området ramt af, at kornfirmaet BMG erklærede sig konkurs i vinterens løb. Der ydes en kæmpe indsats, bl. a. fra Povl Fritznens side for at få tingene udredt, det er ikke noget skøn-maleri.

Tørkepakken, der kun blev til snus, arbejdede i øvrigt med et udregningsarbejde om rammevilkår, men intet er sket endnu. På husdyrområdet er man påvirket af svinepesten i Kina og Østeuropa ([PP 7: EL, Svinepest i Europa](#)), hvilket Birgitte vil redegøre for. Mælkeproducenterne har fået noget bedre afregningspriser igen og produktionen af grovfoder har været mere end tilfredsstillende. Mink og kyllinger er begge i en uheldig prisrelation mellem salgspriser og produktionspriser.

oOo

Landøkonomisk Selskab deltager i forskellige sammenhænge med andre foreninger. Mest fylder vores repræsentation i Østlige Øers Landboforeninger, som er den væsentligste og som er deciderede dagsordensættende. Østlige Øers Landboforeninger har en velfungerende konsulentgruppe, ledet af Charlotte Frimer Petersen. Charlotte og jeg repræsenterer også Østlige Øers Landboforeninger i det såkaldte Nørring-udvalg, der er en følgegruppe til Vandplanarbejdet og har heftige debatter om kvælstofindsatsen dér.

For tiden ydes der en kæmpe indsats i form af de såkaldte oplandskonsulenter. Disse har til formål at identificere og markedsføre såkaldte mini-vådområder, der skal tjene til kvælstoffjernelse. Man må bare konstatere, at det på den ene side ønskes minivådområder men at de i praksis ikke lader sig realisere på grund af mange snubletråde, navnlig hvis der er skov i oplandsarealet eller man er for kystnær. Når målet på 95,3 tons i Region Sjælland ikke vil blive iværksat generelle virkemidler såsom normsænkninger, flere efterafgrøder og krav til mere braklægning.

oOo

Det er dybt kritisabelt har hverken Østlige Øers Landboforeninger eller Fyn stadig ikke fået deres plads i Sektorbestyrelsen for Planteavl tilbage, så Plantesektionen har stadig kun menige bestyrelsesmedlemmer fra Jylland. Det er dog et plaster på såret, Tolvmandssektionen er repræsenteret – og nu af vores snart tidligere bestyrelsesmedlem Christina Ahlefeldt-Laurvig, der også sidder primærbestyrelsen udover sin plads nyligt tilkæmpede plads som formand for Sektionen for Større Jordbrug. Det er en kæmpe fejl, at Plantesektionen kun er på 9 personer. Jeg har nævnt det før - Sektorbestyrelsen i Kvæg er på 16 personer selv om problemstillingerne dér må være mindre facetterede -. De skulle kunne klare sig med kun 6 medlemmer - én fra sortbrogede, én fra rød dansk landrace, én fra jersey, én fra kødkvæg, én fra økologisk produktion – og så én fra de trepattede – i alt 6 medlemmer - så de kan snildt gå 10 mand ned til. Landøkonomisk Selskabs planteavlsinteresse varetages imidlertid også gennem Karin Dinesen, som deltager som planteavlsformand i forskellige sammenhænge og som vi skylder stor tak derfor.

Indlæg ved Karin Dinesen:

”Klima” er det store buzzword i øjeblikket – og tak for det!

Alle ønsker vi et godt klima for vores jord, vores børn, vores fremtid og alt hvad det indebærer MEN, ved vi reelt hvad der er på spil, ved vi hvad de reelle fakta er???

Hvem er bærer af sandheden, hvem er sandhedsvidnet, hvad er det ”de” baserer deres såkaldte faglighed på???

Stemningen i dette aktuelle øjeblik er funderet mere på følelser end fakta, hvilket er ensbetydende med, at AL politisk lovgivning baseres på en stemningsbetonet leflen for vælgeren på stenbroen.

Det er helt forståeligt, at man politisk ønsker at ”please” stemningen, MEN dét er ikke i orden, at man *undlader* at basere sine synspunkter på FAKTA.

Men, igen, hvem er ejer af sandheden og hvad er sandheden – det står hen i det uvisse, idet man primært lytter og giver taletid til de, der mener at besidde denne!

Landbruget er i øjeblikket under voldsom beskyldning fra den populistiske venstrefløj som, med deres såkaldte forståelsespapir, sætter regeringen under pres i forbindelse med de pågående finanslovsforhandlinger. En ny mindretalsregering kan ikke tåle at blive væltet på sin første finanslov og derfor er man villig til at give ind på så godt som al faglighed.

Vil/kan vi landmænd blive ved med at holde til udokumenteret regulering?

Har ”praktikeren” ikke noget at skulle have sagt; lov til at have indflydelse på sit eget liv og livsværk? - OG hvorfor giver vi ikke op, hvorfor smider vi ikke håndklædet i ringen og overlader det hele til ”de” der, åbenbart, har bedre forstand på at avle gode og sunde fødevarer! Det gør vi ikke, fordi det er vores liv og vores levebrød – dét vi elsker at beskæftige os med, dét vi har uddannet os til og som giver os smør på brødet – vel og mærke et, på grund af mer-kvælstoffet i Landbrugspakken, brød der kan bages i Danmark på dansk produceret mel.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at der skal være plads til ALLE produktionsformer i Danmark – økologisk, biodynamisk, konventionelt, reduceret, m.fl. – men der skal heller ikke herske nogen tvivl om, at det skal ske på frivillig basis så længe det bliver udført på et ordentligt og forsvarligt grundlag *baseret* på fakta. Det er ikke frugtbart for vort erhverv, at der skabes indbyrdes splid på baggrund af følelser!

Det er frugtbart når den frie ejendomsret, det frie initiativ og det frie valg får lov til at herske.

2019 var for mange et rekordår udbyttmæssigt, men dermed ikke sagt, at det var et nemt år for alle høstmæssigt. Der er stadig egne i Danmark, hvor man kæmper med at få de sidste afgrøder i hus! Det er derfor vigtigt at man, for at opretholde modet hos de berørte, *ikke* melder ud fra landbrugsorganisationer at alt er godt.

På det faglige område er vi udfordret mere end nogen sinde:

Et flertal af Folketingets partier har indgået aftale om at tredoble den målrettede kvælstofregulering i form af efterafgrøder i 2020 – jeg er sikker på, at I alle er orienteret om dette gennem pressen og Jeres organisationer. Samtidig ”løfter” man den økologiske sektor med et tilskud på 10 millioner kroner til øget afsætning, eksport og forbedringer af produktionen + 20 millioner kroner til investering i økologiske kvægstalde samt mulighed for genåbning en bredere ordning med 40 millioner i kroner i 2021 til investering i diverse forbedringer!! Man bør dog lige bemærke, at økologerne *ikke* er underlagt samme regler for efterafgrøder som konventionelle. Tillige må økologerne jordbearbejde på tidspunkter, hvor konventionelle *ikke* må af hensyn til reduceret kvælstofudvaskning.

Jeg har igen og igen sagt, at det er fagligt ukorrekt at ”male med den store pensel”, altså trække krav ned over alle egne i landet, når en målrettet regulering er faktisk mere ansvarlig. Spørgsmålet er om denne, ekstra, nedsætning af kvælstofudledning på dyrkningsfladen overhovedet er retsligt medholdelig, når Novana rapporten viser at udledningen af kvælstof fra byernes spildevand er stigende og større end hidtil antaget. I henhold til EU-lovgivning skal en regulering være sammenhængende og systematisk!!

Fremtiden for Roundup (aktivstoffet glyphosat) er det helt store emne, ikke kun i Danmark, men i hele Europa. Østrig har indført forbud fra 1. januar 2020 (hvilket dog er i strid med EU-retten), Tyskland er i gang med en udfasning og forbud fra 2023, Frankrig udfaser fra 1. januar 2021 med forbud fra udgangen af 2022. Med disse lande + Italien og ”Brexit England” bliver det svært at få et flertal i EU til at stemme for en forlængelse efter den 15. december 2022.

Et forbud mod anvendelse af Roundup kan blive enden på reduceret jordbehandling og direkte såning. Mange ukrudtsproblemer kan forebygges med sædskifteændringer men alternativet vil blive en øget anvendelse af mekanisk jordbearbejdning med øget dieselforbrug og deraf mere CO2 udledning.

Forbud mod anvendelse af Reglone pr. den 4. februar 2020 bliver et problem med hensyn til opretholdelsen af dansk frøproduktion af hvidkløver og engrapgræs idet der pt. ikke forefindes alternativer til Reglone. Der vil blive ansøgt om dispensation til anvendelse i disse afgrøder samt til nedvisning af spinat og purløg før høst. Som vindene blæser politisk kan jeg dog tvivle om én sådan vil blive imødegået.

Som I sikkert er opmærksomme på, er der i år blevet introduceret satellitbaseret kontrol til overvågning af overholdelse af støttebetingelserne på vores marker – JA big brother *is* watching us!

Den satellitbaserede kontrol bruges til at kontrollere, at støttebetingelserne bliver overholdt (hvilket de selvfølgelig skal). Ca. to gange om ugen tages der optiske billeder og ca. hver sjette dag tages der radarbilleder, som analyseres. Landbrugsstyrelsen er yderst tilfredse med systemet, som skal udmunde i færre og kortere kontrolbesøg og mere vejledning i stedet for, som styrelsen siger, *nidkær kontrol*.

Vi krydser fingre for, at dette bliver realiteten.

I dele af Landøkonomisk Selskab´s dyrkningsområde har sukkerroeproduktionen hidtil været en meget vigtig del af sædskiftet. Konkurrenceanvnen er siden liberaliseringen af sukkermarkedet faldet markant i forhold til andre afgrøder, blandt andet raps. Som I kan se af grafen, er faldet i dækningsbidrag II iøjnefaldende. En fremtidig dansk produktion bliver, sandsynligvis, kun mulig for de der kan nedbringe produktionsomkostningerne, igen!

2019 var, i modsætning til det tørre 2018, et godt år for græsfrøproduktionen. Eksporten er over de sidste 10 år steget, men vi skal ikke ignorere den store konkurrence, der er på verdensmarkedet.

DLF der, efter pålydende er verdens største frøfirma, har de sidste par år været på firmaopkøb i andre verdensdele – dette håber jeg ikke er begyndelsen på enden for dansk frøproduktion = outsourcing set i lyset af de pågående begrænsninger landbruget står overfor, for eksempel af gødning og plantebeskyttelsesmidler.

Indtil videre glæder jeg mig over de fine udbytter og ser frem til en, forhåbentlig, god afregning om et par dage.

Det er, endnu, ikke muligt at flytte bjerge MEN man kan lukke veje med vindmøller!

Er det tid, at den danske landmand holder op med at "flytte" sig uden modstand?

Jeg vil slutte af med at ønske alle et udbytterigt og vejrmæssigt lyst nyt år.

oOo

Vores forening "Landøkonomisk Selskab" deltager også i formandskredsen, der mødes 5 – 6 gange årligt på Axelborg eller andetsteds. Vi fremfører stadig, at primær-landbrugets interesser styrkes selvstændigt og overfor virksomhederne i Landbrug & Fødevarer. (PP 8: Landøkonomisk Selskabs mærkesager fra møde på

Axelborg d. 5. februar 2018). Den øverst ansvarlige er stadig Morten Høyer, som er meget dedikeret, analytisk og ansvarsbevidst.

Fælles for sjællandske landbo-foreninger er generel medlemstilbagegang på 3,7 % (PP 9: medlemsantallene fra sjællandske landboforeninger pr 20.08.19), hvor det er glædeligt, at Landøkonomisk Selskab ikke er gået tilbage - . Tak til alle Jer, der har bidraget dertil. Der var 37.260, der afleverede EB-ansøgning i 2019, og med hhv. 20.662 bedriftsmedlemmer og 7.798 interesse-medlemmer, er organisationsgraden hhv. 55½ % og 76½ %. Som tak sender vi igen en krukke rundt, hvor I kan lægge forslag til nye medlemmer i. I kontingent-debatten er der desværre sket det, a vi får tvungen arealbetaling til Landbrug & Fødevarer for aktive medlemmer samtidig med, at maksimalkontingentet til Landbrug & Fødevarer er steget fra godt 5.000 til 7.500 kr. Det kan koste medlemmer.

oOo

Flere af de tilstedeværende deltog i delegeretmødet i begyndelsen af november måned, der var 3 ministre fra Socialdemokratiet til stede, herunder statsministeren. Der er jo sket et regeringsskifte, så det er helt nye folk på ministerposterne. Og med al den uro i Venstre (PP 10: Løkke og Kr. Jensen samt Ellemann 20.08.19). Rygtet går, at de to på forsædet siger: "Er vi på vej til genbrugsstationen ? – Ja, til containeren med småt brændbart" . Næsten månedligt udspringende nye borgerlige partier kan det jo godt vare længe før ministerierne er besat af blodsbrødre igen.

Landbrug & Fødevarer efterlader stadig et indtryk af, at det går bedre i landbruget. Dette kan tildels ses i prisen på landbrugsejendomme over 15 ha og med bygninger, som har vist (PP 11: Danmark Statisk – hektarpris for ejendomme over 15 ha incl. bygninger) en mindre stigning 4 % i april kvartal 2019.

På delegeretmødet kom det frem, som en bombe, at Regeringen har sneget ønsker om at øge efterafgrødearealet ind i finansloven allerede i 2020. Det er som et slag i ansigtet, fordi vi ved, at fagligheden ikke er på plads i landbrugets kvælstofregulering. En indførelse af generelle flere efterafgrøder og muligvis senere normsænkninger, vil stride mod de tanker fra Natur- og Landbrugskommissionen fra 2012, der ellers skulle give højere produktion med mindre tab til det omgivende miljø. Jørn Jespersen satte for alvor focus på misforståelsen om, at "One size fits all". Men fordi man er blevet hængende i gamle modeller som økonomisk optimum, manglende "forureneren-betaler-princip" og fravalg af massive målinger og balancebetragtninger, er de gode erhvervsvenlige intentioner ved at gå tabt i ét modelcirkus af rang. Vi omgæres af et reguleringsregime af helt ukendte dimensioner.

I Karrebæk Fjord-området, der ligger blandt vandplanernes skrappeste indsatsområder tales om skrappe gødningsrestriktioner på 70 % af arealet, mange flere efterafgrøder og store braklagte arealer. Så det er svært at genkende Esben Lunde-Larsens "Ingen bliver reguleret, hvis der ikke er fagligt grundlag for det". Opfordringen skal derfor stadig være at måle og se på balancerne og hvis man opstiller et normalt korn-græs-raps-sædskifte, som vi også viste sidste år (PP 12: Konkret sædskifte og dets kvælstofoverskud), ses det, at kvælstofoverskuddet ikke er meget større end naturbidraget – og det er før omsætningen i jorden.

Selv om der mange steder ikke er noget indsatsbehov, iværksættes der nu tilmed en række minivådområder til fjernelse af kvælstof i vandløb, hvor der end ikke er målt nogen overskridelse. Det kan i værste fald betyde fosforfrigørelse, der er meget værre.

I Karrebæk-Fjord-rapporten viste det sig netop, at reduktion af kvælstof i efterårs- og vintermåneder er nærmest uden betydning. Kvælstofreduktion skal derimod ske om foråret. Reduktion med 100 ton kvælstof efterår eller vinter giver en reduceret algevækst på kun 2-3 pct. Reduktion med 100 ton kvælstof i maj – juli giver derimod en reduktion i algevækst på næsten 40 pct. Med andre ord, er det ikke landbrugets kvælstof, der er problemet ! Landbrug & Fødevarer populariserede problemstillingerne i ”De syv Synder”, som blev vel modtaget – om end sent.

Midt i forslaget om flere efterafgrøder er det kommet frem, at nyeste oplysninger om det såkaldte LOOP-program peger på, af fagligheden er helt i laser. Sagen minder efterhånden mest af alt om den såkaldte Stænk-klap-affære fra begyndelsen af 1960’erne. Der er siden Vandmiljøplan 2 i 1997/98 blevet begået fejlgreb, som har fået langvarige, dramatiske konsekvenser. Vi fik en in-optimal kvælstofregulering, der rammer alt for bredt og ikke sætter målrettet ind. Og selvfølgelig skal der kun ske kvælstofbegrænsningsindsats, hvis udledningen er til belastning for havmiljøet.

For det første accepteredes begrebet ”økonomisk optimum minus 10 %”. Det har kostet milliarder, at alle afgrøder blev undergødnet. Der burde være set på balancebetragtninger (PP 13: **Balancetabel for hovedafgrøder**) for hver enkelt afgrøde-art og så tilrettelægge miljøindsatsen derfra – målrettet.

For det andet gik erhvervet med på, at den samlede kvælstofmængde – vistnok 356.000 tons – blev en konstant størrelse – ”sækken bliver aldrig større”.

Med bedre sorter, bedre plantebeskyttelsesmidler og bedre dyrkningsteknik, nåede undergødskningen at kravle op på mindst 18 %.

For det tredje baserede man sig på brug af LOOP-dataindsamlingsystemet.

- Repræsentativiteten er alt for lav og målestederne få - faktisk kun 5 steder i landet. – Og der sker den helt graverende metodiske fejl, at sugecellevand fra målinger blandes (PP 14: **delprøver bliver til én samlet prøve**). Hermed blandes jordvand, der er udtaget midt mellem dræn og som er udvaskning med jordvand, der er udtaget lige op ad dræn, og som må være udledning.

En helt fatal fejlantagelse, der er metodisk helt forkert: - Antallet af sugebrønde er bekymrende lave (64 målebrønde med 10 sugeceller hver – der var vist oprindeligt 4 gange så mange), der måles kun i de øverste 90 cm af jordprofilet. - Kvælstofoptag og kvælstofomsætning, som sker fra 90 cm og meget længere ned, jævnfør professor Kr. Thorup Christensen, registreres slet ikke. - Sugecellerne er endvidere placeret ”helt-i-hegnet” (PP 15: **sugecellernes placering på uhensigtsmæssige lokaliteter**), enten tæt på hegn, hvor der typisk høstes 10 – 15 % mindre, og dels i forlandet, hvor høstudbyttet er 15 – 35 % lavere. - Normaltydende områder i marken registreres ikke, hvilket ikke giver mulighed for at foretage

korrektionsberegninger. - Endelig er der ofte sket det, at sugecellefeltet har modtaget dobbelt gødningsmængde ved simple fejl.

For det fjerde begrebet "retention": Modellerne til udpegning af sårbare jorder og den fremtidige efterafgrøde-krav baserer sig på det såkaldte retentionsbegreb. Det er ikke lykkedes mig, via googling, at finde begrebet som et juridisk begreb i blot et eneste EU-direktiv, men jeg er ikke en ørn til nettet, så hvis andre kan, så vær's go. Skulle det komme til en retssag, hvor en landmand skal straffes grundet for få efterafgrøder, end "retentionen" foreskriver, bliver det overordentlig spændende at se, hvordan en dommer vil reagere på dét. For 4 – 5 år siden viste en rapport – den såkaldte "Retentionsrapport" - at begrebet er fuldstændig uegnet til seriøs kvælstofregulering.

Én væsentlig fejl er efter min opfattelse, at der ikke opdeles mellem grundudledning – det såkaldte naturbidrag – og så dyrkningsbetinget udledning. En hver forsker bør studse over, når målinger nærmer sig asymptotiske kurver, så er det fordi der er to eller flere faktorer, der indvirker. Adskilles disse to komponenter, vil man se, at alle danske jorder har høj (marginal) retention. Det har jeg gennem Østlige Øers Lbf. kommunikeret med Seges om og venter, som jeg er stillet i udsigt om, på svar.

Ved en samtale med professor Kr. Thorup Christensen blev det også klargjort (PP 16: **strømningsveje til drænen**), at retentionen påvirkes af rødder ovenfra. Har man en forhistorisk opfattelse af, at der kun etableres vårafgrøder i Danmark, fås ét verdensbillede. Det gjaldt nok frem til begyndelsen af 70'erne. Tager man hensyn til, at vist over 65 % af landbrugsarealet idag er vintergrønne marker, forstår man, at rodpåvirkningen har indflydelse på retentionen. Den horisontale bevægelse i jorden har været negligeret. Det er jo ellers dét, som anerkendes i nedsivnings- og pileanlæg. Det tidsmæssige perspektiv kan være betydeligt – jordvædsken kan opholde sig op til 2 år i jorden.

Her på det sidste er det yderligere kommet frem, at grundvandsstanden er steget en meter på 30 år. Det giver forbedrede denitrifikationsforhold og den såkaldte redoxgrænse er steget opad. Så at tro, at udvaskning er lig med udledning, er vrøvl. Som nævnt ovenfor, har grundvandsstand, bakterier – der er 16 mia pr liter jord - lerpartikler, opholdstid, grundvandsstigning og redoxgrænsestigning samt rodoptag påvirkning af retentionsprocessen, der bliver særlig høj af nævnte grunde – og ikke lav.

En helt absurd konstatering ses i mit lokalområde, som er LOOP 7, hvor det officielle tal for retention er lavt – 46 % – ifølge foreløbige papirer – mens de grundlæggende LOOP-materiale viser 75 %. (PP 17: **to retentionsopgørelser**). Hvad skal man rette sig efter ? Det er økonomisk liv-eller-død for landmænd i området. I Novana-rapporterne vises hvert år en opdatering af N-tal i det såkaldte årlige kvælstofkredsløb, der imidlertid lider af 2 graverende fejl: 1) kvælstofudvaskning angives ud fra en N-less-modelering og angives ikke evidens, hvilket er stærkt kritisabelt. 2) der regnes slet ikke et overfladeafløb fra naturarealer på lerjord, hvilket ellers altid er tilfældet.

Og det er jo påfaldende, at lokaliteter med stor retention også har stort N-overskud, så udledningen bliver lille mens egne med lille N-overskud har lav retention, hvorved tabet også blive i omegnen af 12 – 14 kg N/ha. (PP 18: CFP/CN-analyse af kommune-N-overskud og kommune-retention).

For det femte har man baseret sig på N-less-3 og -4 – og muligvis N-less-5-modellerne.

Modelgrundlaget består af samhørende værdier af kvælstoftildeling og udvaskning. Gamle forsøg afspejler slet ikke dyrkningspotentialer i nyere sorter. Kranitz, Solid, Anja og Kraka-hvede havde nu engang deres begrænsninger i udbytter. Er det ikke efterhånden flere steder i Danmark hvedeudbytte op omkring 13 tons som er 1½ gang de nævnte, gamle sorter? Vi kan kun stole på nyere forsøg og vi er i 3 år blevet lovet en N-less-5-model, men intet er sket.

For det sjette har vi manglet dyrkningsforsøg over sammenhæng mellem kvælstoftildeling og restkoncentrationer i jordvæsken. (PP 19: Lars Bondes artikel i maj 2016 i MARK).

Først ved forsøg frem til 2015 blev det afsløret, at kvælstoftildeling helt op til 345 kg i hvede ikke efterlader marginalt mere kvælstof end de gødningsniveauer, vi har været vandt til – ca. det halve af den store forsøgstilladelse. Og for os på Sjælland er den gældende norm på 202 kg N/ha for hvede efter korn slet ikke tilstrækkelig. Selv midt på Sjælland, ikke på den bedste jord, er økonomisk optimum 242 N til hvede, som I så indledningsvis.

For det syvende har der manglet focus på udledninger fra husholdninger og renseanlæg.

Et menneske taber brutto 7 kg kvælstof pr år. Hvis 11 % af spildevandet går uden om renseanlæggene og hvis renseanlæggene kun fjerner 85 %, går der samlet 1½ kg kvælstof ud i vandmiljøet pr indbygger. Dette giver 8.000 tons kvælstof og ikke de 1.800 tons, som ellers er det officielle tal. Det er jo en væsentlig del af de 14.300 tons, som mangler frem mod målet om 44.700 tons i udledning ved slutningen af 3. planperiode. Og glem så ikke, at kvælstof-formen af organiske forbindelser af kvælstof her er meget iltforbrugende, og det er dét, som husspildevand er.

oOo

Vi står i en meget, meget alvor situation. Politikere (PP 20: Zenia Stampes forslag om normsænkning) kan let forfalde til at foreslå normsænkning igen. Det vil være gift for den skrøbelige driftsøkonomi, som vi oplever, så længe rammevilkårene stadig er så ringe. Vi har udført Danmarkshistoriens dyreste stor-skalaforsøg med kvælstof (PP 21: Aarhus Universitets klimakorrigerede udledningstal). Som I ser, er der mellem 2011 og '16 sket en stigning i udledningen, selv om det var dér, at landbruget for alvor blev "mishandlet" med stigende undergødningsprocenter og en eksplosion i efterafgrøder. Og hvad er sket?

oOo

Efter min opfattelse er værdien af efterafgrøder stærkt overvurderet, da de efterfølges af vårafgrøder, som notorisk har ringere kvælstofhusholdning, husk afgrødernes balancer. Når de ses i et samlet dyrknings-system, hvor jorden ligger brak og sort efter en efterafgrøde: navnlig i den kritiske periode fra 20. februar til 30. april, bliver sagen betænkelig. Efterafgrøder har (PP 22: ulemper ved efterafgrøder):

- en rigtig dårlig klimaprofil med al den energi, maskin-slid og udsæd, som går til
- en rigtig dum arbejdsbyrde, der formentlig forrykker og forsinker vinterafgrøders optimale etablering, der skader vandmiljøet
- formentlig ansvar for opblomstring af agersnegle; nedpløjning af levende plantemateriale er i hvert fald "guf" for snegle versus afmodent, snittet halm
- ret sikkert givet årsag til efterfølgende skader på ærtemarker i form af "bønnefluen", (PP 23: artikel om bønnefluen i Gartner Tidende 10/2019)
- den konsekvens, at de efterfølges af vårafgrøder, og nok fortrinsvis vårbyg, der er én kornart, der har dårligst kvælstofhusholdning, så "hvad forud er vundet er efterfølgende tabt"
- ifølge professor Thorup Kristensen den konsekvens, at der IKKE står en veletableret vinterafgrøde, der pr 10. april ellers er 100 kg N forud i kvælstofoptag i forhold til en vårafgrøde.

Truslen er, hvis efterafgrøderne ikke får udledningen til havet ned, at der kommer normsænkninger, hvilket er værdiløst. Der vil ikke ske noget udledningsfald, da jordvæske-indholdet er upåvirket af gødningsniveau op til 2,55 kg N/hkg i korn. Vi har ikke haft renere grundvand i de sidste 30 år (PP 24: nitratinhold i grundvand har ikke været lavere i de sidste 30 år). Brug i stedet kræfter på at dyrke veletablerede vinterafgrøder, eventuelt med hovedvægt på de afgrøder, der har bedst kvælstofhusholdning - rug.

Som konklusion kan jeg sige: Grib nu ikke til normsænkning og krav om flere efterafgrøder, forsøget – storskalaforsøget Danmark 2005 – 16 - er gjort til stor skade for primærlandbruget, herunder navnlig de landmænd, som er gået konkurs med deres virksomhed på grund af for lave høstudbytter og som følge af manglende protein i afgrøden. Efter min opfattelse en økonomisk erhvervsskandale af usete dimensioner, det er i mange-milliard-klassen. I sit omfang og sin absurditet på højde med Stænk-klap-affæren. Situationen er så alvorlig, at der fra Landbrug & Fødevarer burde udtrykkes et massivt krav om, at vi får

EN FAGLIG TIME OUT

Det er det eneste fagligt, økonomisk og juridisk fornuftige. – og nødvendige. Og grib chancen, Mette Frederiksen nævnte selv på delegeretmødet, at fagligheden ikke er på plads. Lad os få nogle forslag til det videre forløb fra Landbrug & Fødevarer. Vores afgående bestyrelsesmedlem Christina har meget præcist beskrevet (PP 25: Christina Ahlefeldt-Laurvigs indlæg i EL 28.11.19) at eneste rimelige løsning er, at regulering sker på bedriftsniveau. Vi dør alle, hvis vi skal fortsætte med kollektiv afstraffelse. Som

supplement til Christinas indlæg og i lyset af de voldsomme efterafgrødearealer i 2020 er mit forslag til en her-og-nu-løsning: Åbn op for balanceregnskaber, tab under 30 kg ingen efterafgrøder, bedrifter med over 100 kg N i overskud tilbydes gratis afhentning af gylle.

Vandløbslov skal tilse, at både vandafledning og miljø tilgodeses på samme tid

Der har i 2016 og 2017 været nedsat et udvalg, som under Henrik Høeghs ledelse har gennemgået forskellige forhold omkring vandløbsloven. Det burde ende med en ny vandløbslov eller i det mindste nogle ændrede administrative rutiner. Vi har bedt Helge Danneskiold-Samsøe om at komme med det roste indlæg, som han holdt på delegeretmødet i november måned.

oOo

Under emnet Vandløbslov skal det nævnes, at flere af vores medlemmer har deltaget meget aktivt i de såkaldte Vandråd.

oOo

Ejendomsvurderingsystem og generationsskifte – forår '17 –bør kunne reddes

Det har i årevis været på Folketingets agenda, at der skulle udvikles et nyt ejendomsbeskatningssystem.

I den politiske aftale ([PP 26: Aftalens pkt 1.1, dot 1-3 og 17](#)) arbejdedes der alligevel med en værdi af den samlede ejendom. Jeg må desværre sære Jer med at oplyse, at håbet om at fastholde "Bondegaardsreglen" i ejendomsvurderingsmæssig sammenhæng er slukket.

Særligt skrappe danske rammevilkår og overimplementering må afskaffes NU

I årevis har diskussionen om overimplementering pågået. ([PP 27: Sammendrag af skæve rammevilkår](#)). Det resulterede i en faglig undersøgelse ved professor Troels Troelsen – bakket op af Bæredygtigt Landbrug. Projektet led skibbrud men har i årets løb fået oprejsning, idet Jytte Krag-Juel-Vind-Frijs fik foranstaltet en "second-opinion-undersøgelse", der gav rapporten retfærdighed. Summen af stadigvæk værende sær-byrder beløber sig nok til andre 1.200 kr pr ha. De skæve danske rammevilkår beløber sig til 2,8 mia kr alene inden for planteavl:

a) Kvælstof – indtil Landbrugspakken 1,8 mia kr. – rest, anslået	600
b) Pesticidafgifter afhjælpes, Søren Laustsen & Carl Heisselberg-modeller	735
c) Skat på produktionsjord	900
d) Generationsskifteafgifter 80 mia hver 30. år = 2,7, gns. afgift 10 %	270
e) Vandafledning, 10 % udbyttenedgang på 10 % af arealet, af produktions på 13½ mia kr	135

- f) Bureaucrati, unødigt 20.000 kr. på 8.000 bedrifter/ 5.000 kr.
for alle EB-ansøgere ?

160

IALT særlige danske omkostninger som følge af byrdefulde rammvilkår for planteavl

2.800.000.000 + husdyr + vanding

Hvis planteavl blev lettet for godt 2,8 mia. kr. i særbyrder, ville bank-renter og kreditforeningsbidrag falde, mit bud er hhv. 425 mio. kr. og 1 mia. kr. – , idet mange betaler 8 – 10 % på bankgæld og over 1 % i bidragssats. En økonomisk genopretningsplan kan på få måneder forbedre primærlandbrugets indtjening med næsten 4½ mia. kr. Kapitaliseret med 3 %, giver det en tiltrængt værdistigning på 143 mia.

Egenkapitalen er i dag nede på 65 – 75 mia. kr., så en stigning på 143 mia. kr. ville tredoble egenkapitalen.

Før finanskrisen var landbrugets egenkapital 318 mia. kr, så på 11 år er der tabt 77 – 78 %.

Folketingspolitikere og landbrugets organisationer har en meget stor og alvorlig opgave i at igangsætte en "Økonomisk-genopretnings-plan" - hurtigst. Charlotte Langkilde gennemgik Brønseruds arbejder ved Østlige Øers Landboforeninger ved generalforsamling 28. oktober 2019, og resultatet er rystende.

Bidragssats og løbetidsforlængelse

I Østlige Øers Landboforeninger arbejdes der seriøst med, at der for unge landmænd kan accepteres højere belåningsgrænser, hvilket vi har ventet os meget af. Store dele af den industrialiserede verden er stadig begunstiget af exceptionelt lave renter, ikke set siden 1600 i Holland - kortvarigt. Finansieringens sammensætning – de korte renter – er ikke eneste trussel. Derfor vil dansk landbrug stadig være tjent med at der etableres annuitetslån med løbetider på 40 – 45 år, det giver meget mindre afdragsbyrder. Dette har vi arbejdet intenst med i begyndelsen af dette år.

Gæsteprincippet - Kriegers Flak og Baltic Pipe

Flere i vores lokalområde er blevet mødt med, at det hidtidige princip om, at offentlige forsyningsledninger – vand, strøm, telefon, bredbånd, etc – kan forlanges omlagt vederlagsfrit, hvis omstændighederne tilsiger det. Dette kan være et ufravigeligt behov, hvis der sker vejudvidelser eller hvis landbrugsjord skal bebygges. Den nye praksis i deklARATIONERNE er, at man fraskriver sig gæsteprincippet, hvilket kan være meget bebyrdende. I vore dage kan forsyningsledninger være så bekostelige, at der er helt ude af proportion, hvis lodsejeren, der jo er den lille i økonomisk forstand, skal bære denne udgift for det oftest stenrige forsyningselskab. Det er derfor glædeligt og flot, at Landbrug & Fødevarer, Østlige Øers Landboforeninger og berørte, toneangivende landmænd på Østsjælland har anlagt en retssag om gæsteprincippet ved Kriegers Flak – alene ud fra den betragtning, at omlægning af én km kan løbe op i 26 millioner kr. og driftstop på ledningen i et par uger kan løbe op i 18 millioner kr. som erstatningsansvar.

En parallel og helt aktuel sag kører nu her i området vedrørende Baltic Pipe, som også løber gennem Det sydlige Sjælland, hvor det møder stærk modstand. Det er tillige glædeligt, at Højesteret netop har fastslået, at gæsteprincippet er et gæsteprincip.

Landbrug & Fødevarers kommunikationsindsats må snart få jordforbindelse

Vi havde i marts i år besøg af Christian Hüttemeier, der forklarede sig med hensyn til mediestrategi. Det kan godt være, at de har ret i måden at angribe udfordringerne på, blot er jeg ikke helt enig i, hvad udfordringerne er – Skandalen om oksekødsrapporten må jo have slået opbygningen af bedre troværdighed helt tilbage.

Plantebeskyttelsesafgiften skal afbødes

Initiativet til fjernelse af den økonomiske belastning af erhvervet fra pesticidafgiften (PP 28: **Plantebeskyttelsesafgiften skal afbødes - forslag**) blev igangsat af en gruppe bestående af Søren Laustsen, Carl Heiselberg, Peter Poulsen og Ib Jensen godt bistået af Søren Thordal. Gruppen er fremkommet med forslag til 7 måder, hvordan den økonomiske belastende pesticidafgift kan lettes og hvor incitamentsstrukturen til at begrænse forbruget bibeholdes. Vi håber stadig, at det lykkes at slå igennem i det politiske system. Forslagene er:

- 1) **total fjernelse af afgiften**, hvilket nok ikke er politisk muligt at finde 90 mandater i Folketinget bag
- 2) **noget-for-noget**, hvor der tilbageføres afgift i rater alt efter, hvor mange miljøforbedrende tiltag, der iværksættes
- 3) **tilbageførsel til landmanden**, hvor det samlede provenu fordeles ligeligt på hele landbrugsarealet og tilbagebetales. Den der er en klovn til brug af pesticider, taber på ordningen, mens den, der bruger snedigt lidt undergennemsnitligt, vinder på ordningen.
- 4) **grundfradragsmodel baseret på måltal**, hvor der tillades et vist afgiftsfrit forbrug og hvor der først beregnes afgift, når forbruget overskrider et vist norm-mål-tal
- 5) **afgiftsloft**, hvor der efter et vist forbrug ikke længere pålignes afgift
- 6) **reducerede, men differentierede afgifter**, hvor basisafgiften fjernes og progressiviteten reduceres
- 7) **status quo**, hvor der intet forandres. Den er vi ikke lune på.

oOo

Vi har i beretningen berørt en række emner og I kan sidde tilbage med opfattelsen af, at alt er sort-i-sort. Det er ikke tilsigtet at efterlade Jer sådan og der er en række forhold, som vi trods alt kan glæde os over

- a) Landbruget kan med lidt helt skabe sig en positiv nøgleposition i klimatilpasningerne
- b) Roskilde Dyrskue havde besøgsrekord og er vores vindue udadtil og skaber bro mellem land og by
- c) Vi har en exceptionel lav rente
- d) Vi har frem til 31. december 2019 usædvanligt gunstige generationsskiftevilkår.

oOo

Afslutningsvis skal der lyde en stor tak til medlemskredsen for opbakning gennem Jeres medlemskab af Landøkonomisk Selskab. Også stor tak til Jer i bestyrelsen – og til enkeltmedlemmer i medlemskredsen, der yder en stor indsats – for støtte og for at repræsentere vore meninger i forskellige udvalg og nævn. Stor tak for værtsskab hos bestyrelsesmedlemmerne ved årets møder. Endelig stor og varm tak til Palle Henriksen, der står for finanserne og sidst men ikke mindst til vores foreningssekretær Charlotte Frimer Petersen, der yder en helt enestående indsats.